

ובדומה . ולזה אמרו לידון הוא רק לידע בו' ולא ע"ד נקמה רק למטן יאצבו . הכלל הוא כי השי"ת אינו נוקם כמו צו"ד רק כאז את צן ירלה . ר"ל רלונו במוסרו כאז לכן כמו האז החס על כאז ולער בנו ומ"מ מיסרו כדי להטוחו לסוב כן השי"ת את אשר יאהב יופיח . והמקום אמר יאהב ה' והביטה כי הייתי זוללה . ר"ל כמו דין זולל וסובא שליט נוהג סר כן שהוא נעשה צן סורר ומורה . אבל חס מגדל יתוס אף שהוא סורר ומורה מ"מ אינו הורגו . לכן אמר לא אליכס כל עוברי דרך הביטו וראו חס יש מכלוב וגו' . ר"ל אף שאחריס ג"כ עברו אורח כמוני וחטאו מ"מ לא נענשו ע"ו כמוני ולא הוכו כמכלובי . כי אחרי הייתי זוללה ר"ל כצן ולא עשה כן לשאינו צנו . לכך אמר (טס) נשקד עול פשטי וגו' . וכמו שאח"ל (גיטין ס"ח.) וישקוד ה' על הרעה וגו' כי לדיק משוס דלדיק וכו' חלל לזקה עשה הקצ"ה עם ישראל בו' שהקדים שתי שנים למוטנחס ע"ס . וכמח"ל (פסהדרין ע"ב) גבי צן סורר ומורה מוטב ימות זכאי בו' . וסיפר עוד המקום פלאי חטדיו(טס) פרש רשח לרגלי השיצני אחור-ר"ל כשפרס ראח לא היחה כוונחו שאפול לתוכה רק השיצני אחור . ר"ל שאשמר ממנה ואשוב בתשובה לחיותיו כיום הזה . ח"ס החיים לידון כדי לידע וכו"ל :

[אז יאמר הילודיס למות וכו' ע"ד מח"ל (תמיד ל"ג) מה יעביד איניס יומי' ימית ח"ע . מה יעביד איניס יומות ימי' ח"ע . ח"ס הילודיס למות נולדו כדי שימית ח"ע . והמתים ר"ל הממית ח"ע ימי' ח"ס לחיות . והחיים המחי' ח"ע לידון כוסו ליתן דין וחשבון על שהטעג ח"ע . (וכ"ס המדר"ס)] :

דורא היוצור הוא הבורא . ולכאורה היה ל"ל בהיסק כסדר עולמות אצ"ע הידועים (וע' נס"ח ע"א פ"ג בהג"ה דף י"ה ע"ד) אבל הענין

פרק ה

א (ה) בעשרה מאמרות נברא העולם . ומה תלמוד לומר (ג) והלא במאמר אחד יכול להבראות . (ג) אלא להפרע מן

מצפה יהושע (ה) בעשרה מאמרות בו' . [ר"ס ג"ג . עגילס כ"א:] מדרש בראשית רכס בראשית (פ"ד) במדבר רכס שאו פי"ד (ר"ע) וע' מדרש קטלת (ו' י"ז) סוקי ר"א פ"ג ופנ"ב זוס"ק וירא מדרש ספולס (ק"ד ע"ב) ושט זיקבל (י"א: י"ב.) פיקוני זוסר פיקון ק"א (כ"ח ע"ב) . (כ) והלא במאמר אחד בו' . סקדמת פיקוני זוסר (י"ד ע"א) . (ג) אלא להפרע בו' . ע' מדרש בראשית רכס . בראשית פ"ו לא כעמל בו' חלל להפרע-וע' סיקתא רבתי (פכ"ג ס"ו ס) :

הוא כי אצילות הוא עדיין דק מאור ואינו מוסרד ולא תפול לשון בריאה רק על יש מאין ולשון אצילה הוא כמו ואצלתי מן הרוח וחל"כ נעשה יש מאין והוא בריאה . וחל"כ יש מיש והוא יצירה . וכאן אמר אף שהוא היוצר יש מיש מ"מ הוא מחדש בכל יום תמיד יש מאין על ידי השגחתו ית"ש אף אמר הבריאה כי חס היה כרגע מסיר השגחתו ח"ו היו נעשים כל העולמות כרגע לאין וחל"כ בורא בכל יום יש מאין והוא הבורא . וזהו כחומר ביד היוצר וגו' כמו קודם שנמרה עדיין . כי לאחר שנמרה גבי צו"ד מעשה ידיו מצלין אותה . אבל העולם ביד השי"ת תמיד כחומר שהוא עדיין ביד היוצר דהיינו בעת עשייתו : ואמר לידון להודיע בו' . ר"ל כי ה' נתן נשמה באלס נשמה ממעל ואינה ניכרת רק חס חנו רואיס לדיק עלה בזמעות גבוה מעל גבוה אומרים חין זה כ"ח רוח ה' השוכן בתוכו . אך לעתיד אז גם הנוף יזדכך ויהי ניכר לעין כל חלק ה' באלס . וזהו לידון כדי שידעו כי חלק רוח ה' הוא באלס והוא יוצר הנוף ובורא נפשות מהבריאה יש מאין והכחמה מאין תמלא : ולא כחקה שוחד . כמ"ס הברטנורא-שחין לוקח מלוה ומנכה על עבירה והטעם שהמלות נעשו בסייע מחת ה' ע"כ חין מנכה על עבירה שטעה מעלמו : **שעל ברחד אתה נוצר** . כי הנשמה אינה רואה לירד לנוף אשר בעולם השקר היה מן פולס קדוש עליון לעולם שפל (ועל שפלת העולם כוונת ר"ל בנוסח הקדיש . בעלמא די צרא כרעתי . והוא כענין צרכה שפטאני כרלונו בצרכה טשה) :

פרק ה בעשרה מאמרות בו' להפרע בו' וליתן שכר בו' . והנה הגס שמי יבוא אחר המלך לחקור את אשר כבר עשהו להתצונן טעס רלון הבורא ית"ש בצריאחוי . אך רשאו ללו

לנו להתבונן במה שכבר בא ביאורו בזוהר הקדוש
 ובמקובלים כי השי"ת רצה להאיל עולמות עד
 אין מספר והמלאי בתוכם כח ח' רע היודע רבונו
 ומכוין למרוד בו . ופע"י הברואים העושים רלונו
 ית"ש יוכף הרע ויתבטל ממלאותו והי' לאין ואפס .
 וכל העולמות לא יכיר הרע רק בצוה"ו בשוכני
 בתי חומר . ובעולמות העליונים גבוה מעל גבוה
 שם אין נדודו רע כלל . ושלמטה מהם נמלא קלה
 כח למלאותו ויותר למטה נמלא כח לרע אבל
 עדיין הכל בצמיחה דקה מן הדקה לא כפועל ממש
 הלינה . ובעולמות שהם יותר למטה נמלא קלה
 התמולצות רע עד שבעולם התחתון כמעט כולו רע
 לולי רחמי הבורא ית"ש אשר גבר חסדו על ברואיו
 לברוא את האדם עפר מן האדמה ויפה באפיו
 נשמה חיים כח רוחני כלול מכל העולמות מעולם
 התחתון עד העולם היותר עליון כח מאסף לכל
 ממנות מלאכים שרפים לופנים חיות הקודש ורקיע
 שפ"ג ראשי החיות . והוא יתאבק וילחם עם כח
 הרע . ובמעשיו יתגבר עליו וימשיטנו הלוך וחסר
 יחסרו עד כי יעביר זדון מן הארץ . וכל עיקר
 מלאכת הרע לא תמלא רק כדי שיתבטל וליחן
 שבר למבטלין . וי"ש דוד (הלים ז"ב) בפרוש רשעים
 כמו עשב ויניחו כל פועלי און וגו' . הוא הכח הרע
 של חסאים . ואם יפלא מדוע המלא הממלא זה
 הכח . פ"ו בא כמתרחץ להשמידם עדי עד . ר"ל
 עיקר בריאת כח הרע להמטא ועון הי' להשמידם .
 וליחן שבר . וי"ש ותרם כראים קרני וגו' . לדיק
 כתמר יפרח וגו' להוסיף שכרו . ובהיות שהאדם
 כלול מכל העולמות הרי הכל תלוי באמת באדם .
 ואל יאמר הסר מלאה הי' הן אני עין יבש ואם אדם
 מה אפסל ואם ארשע מה אלקלק . אמנם כן האדם
 הוא כמרכז הקודה אשר עם קוטנה קוי כל
 הקלות ומשכות אחריו וצומט הנקודה במעט יכיר
 בהעגול אלק פעמים ככה . כן האדם בכל ענין
 טוב שבושה מתייש כח הרע מגופו ועי"כ מתמעט
 הרע בעולם הזה וכלל העולמות ומעשים מתוקנים .
 וכן להיפך ח"ו פוגם כולם ומוסיף בהם את הרע .
 (וע' בארובה הנמלא בנפש החיים שע"א פ"ו דף ח' ע"ב .
 וכן כמעט כל הפרק' משפ"א דף ז' ע"ד . נ' ע"ב . ד'

ע"א . נמלאו כאן בשאר העמקות ואנכי לא העמקתיים
 וייע"ש) . [ומ"ש הקב"ה נעשה אדם . ר"ל טלנו
 נעשה וניתן בו כח מכולנו . ואחר בריאתו נאמר
 ויהי האדם לנפש חיה . ולכאורה עפי"י המשך הכתוב
 הי' ל"ל באדם ולא האדם והתרגום באמת תרגם
 והוא באדם לרוח ממללא . אבל רמז רמזה לנו
 התורה . כי על ידי הנפש אדם נעשה האדם נפש
 לכולם וכשמה לכולם כי בעמדה תרפיה ובהתנועטה
 יתנועטו . וי"ש ויהי האדם לנפש חי' לכל העולמות
 והוא נרגם בצדק נשמה והם אלו כגוף . (וע'
 נפש"ח שע"א פ"ו בהג"ה דף ח' ע"ב) ולכן הפגם גדול
 כי לא חת גופו לצד הוא מוסיף רק למעלה פוגם .
 ועתה שיהו לבכס לחילה וחילו ברעדה אס אמור
 יאמר לאיש חף לרשע גדול מה עצמו מעשיך
 ומסאיך ורבו למעלה ראש מחסאי טיטוס וגבולדלנר
 הלא יבער כאש חמתו על הבזיון . ובאמת אס נבין
 הנה כן הוא אמתו כי פגם כל איש פוגם במקום גבוה
 מאוד . וטיטוס ונ"ל לא הביע מחסאיהם גגם
 למעלה . כי חף שהרסו וקעקעו צירה של מטה
 עכ"ל לא נפגם בהמ"ק של מעלה כ"א בחסאינו
 ועי"כ יכלו גם המה להחריב גם בהמ"ק שלמטה
 המכוון נגדו . והמקוון התפלל (הלים ע"ד) יודע
 כמביא למעלה בסבך עין קרדומות . שיחשב להם
 כאלו נגצו בקרדומות בעולמות עליונים אבל
 באמת לא נגצו כלל . וכן טיטוס שנכנס לק"ק עם
 זונה הלך חטא חטאה גדולה אשר אין למעלה מזה .
 אבל באמת הלא האדם בעצמו מקודש כלול מכל
 העולמות ומקודש מהם והלב מקודש יותר דומה
 לק"ק . וי"ש (ברכות ל') יכוין את לבו כנגד ק"ק ובעת
 יתור אחר לבבו ומפתחו לחשוב מתשבות זנות .
 הלא יתחד האיש ויעלה על לבו כי הוא מכניס זונה
 לבית ק"ק ממש כמו טיטוס . (וע' נפש החיים שע"א
 פ"ו) וכן פ"י התשובה מתקנים כל העולמות .
 וכמשמ"ל (יומא פ"ו) גדולה תשובה שמגעת עד
 כסא הכבוד . ועל תיקון כל העולמות רמזו מ"ל
 במדרש . יודע הי' שלמה למחק את המרדל פ"ד
 שאמרו צוה"ק דמהפך מריחא למתיקא ומשוכח
 לנהורא . ולכך נשא נשים נכריות להחזיר את כל
 השרשים למוטב אך לא כיון את הזמן כי לא יהי'

אם יתקן הרע שלו ובעתה הרע מקרבך . וכן מכלל
 בני אדם יבוער הרע מקרב הארץ . וצרות ה'
 דרכי איש גם אויביו ישלים . כי הרע הוא השוגא
 הגדול בעולם וזהו משרז"ל בכל לבבך צב' ירדך
 יחזירוהו למוטב . ואל משרז"ל בכל לבבך צב' ירדך
 (ברכות נ"ד.) צי"ט וציה"ר . היינו שגם הוא יענה
 לחן להחם פשע ולכלות אוחו :

אז יאמר בעשרה כו' להפרע כו' וליחן כו' . הנה
 ידוע מאמרי זזה"ק קצ"ה ואורייתא חד . ר"ל
 כי כללות החורה המה עשרת הדברות ובהם נכלל
 היר"ג מלות כמ"ש רש"י בשם רב סעדי' גאון .
 וכן באדם תרי"ג . רמ"ל אברים ושם"ה גידים .
 וכללותם גם כן יו"ד . וידוע המקיים תרי"ג מלות
 נעשה מכל מלה לבוש לבצר או לניד המיוחד לו .
 וכן בעבירה ח"ו מתחיד אבר או גיד המיוחד לזה .
 וכללות לבושו הוא מכל התרי"ג יחד . והוא חור
 הנשפע מאור העליון ויו"ד ספירותו שהאילי-ובילות
 האור הוא ג"כ יו"ד ספירות . ופרטיו תרי"ג אורות .
 וזהו ענין ולחם הדבקים בה' וגו' וההוטא פוגם ח"ו
 כמאחז"ל רשעים מתישין נח של מעלה . רק דע כי
 אין הפגם גדול כ"כ ואינו נלמי . והטעם כי ברוב
 חסדי השי"ת יחד שבעת אשר יחטא האדם יסולק
 ממנו חלקי קדושתו כדי שלא יפגום אוחס . והפגם
 הוא רק ברישיון דקדושה שה"ל שלא ישאר נילויין
 דקדושה בו כי כבר נתקדש בהיותו מחובר לקדושה
 וכ"כ לעיל (ס"ג מ"א) דלחר חטא אד"ה"ר אין אדם
 זוכה לנשמה תוך גופו . רק משמים משפיעים עליו
 קדושה אם ייטיב מעשיו . והפגם אינו גדול כ"כ
 כמ"ש כי אינו תוך גופו . ואך יפגמו והוא פוגם
 מה שנמלא עמו (ובקדמה זו פי' תלמידו הרב ר' דוב
 מסורעץ . כל עמל האדם לפיהו וגו' כמו לפיהו יטיב גאולה
 כי אדם לעמל יולד . וזה עמל בחורה לא וזה עמל בדברי
 הב"ב . וא' כל עמל אדם בין לפגם ובין לרע הכל תלוי בו .
 ועושו וטרו הוא ג"כ לפיהו ר"ל לפי מעשה האדם . ולכן
 גם הנפש לא המלא . ר"ל אינה במלואה אלא סך יפגמה
 כולה) וז"ש (משלי ס"ו) אורח חיים למעלה למשכיל
 ר"ל האורח חיים דבר המטהו לטוב ומסייעו לחי
 עד למעלה הוא ומשם חשלח לו השפע קדושה .
 והטעם הוא למטן סור משאלו מטה כ"א הי' הגשמה

כן עד עת קץ ולא יכול להם כי לא מלא ספקס
 עדיין . ולכן אדרבה נשיו הטו את לבבו . וכל
 אלו העולמות נבראו צי' מאמרות . מאמר הראשון
 הגדול בהעלם גדול דקה מן הדקה . והצ' למשה
 הימנו יותר בהתגלות כו' עד המאמר האחרון .
 והוא הנה נחתי לכם את כל ירק פשע לאכלה .
 הוא בנשמות ממש . וכן רמז דוד (ההלים ק"ג)
 בעשרה היגולים . הא' הוא הללו אל בקדשו גבוה
 מעל גבוה . והאחרון בלללי תרועה . ונגד הדבור
 האחרון נגד עוה"ז הגשמי . וע"ד מאחז"ל (י"ה ל"ג):
 על תרועה אי גנתי גנה אי יילולי יילי . ותריייהו
 איחיהו צנה העולם . וז"ש התנא בעשרה מאמרות
 וכו' ומה ת"ל . ר"ל כ"ל להשמינו זאת . ועוד קשה
 והלא במאמר אחד יכול להבראות . ומאמר הראשון
 של השי"ת הוא בהעלם גדול ולמה נשתלשו כ"כ
 עד שנעשה רע בהתגלות חזק מאוד . והשיב על
 הראשון להפרע כו' . ולא ידמה כי את גופו לבד
 למטה קלקל . כ"א גם למעלה גבוה מאוד באשר
 האדם עיקרו נטוע למעלה וכמאחז"ל (מדרש צ"ר
 פ"ג) לא הטיל הקצ"ה קנאה במעשה בראשית .
 כי ביום ראשון נבראו שמים וארץ . ובשני רקיע
 מעליונים . ובשלישי תרשף הארץ . וביום הד'
 מאורות בעליונים . ביום ה' ישרו המים . ביום ו'
 אמר אם אברא מעליונים לבד או מתחתונים לבד
 יהי' קנאה במעשה בראשית אלא אני צורא גוף מן
 התחתונים ונשמה מן העליונים כו' . ולכאורה
 עדיין הקנאה במקומה עומדת . כי הנברא הוא
 משותפות שיהם ויש בו חלק מלמעלה והוא כולו
 למטה . אבל באמת אינו כן כי האדם השלם נטוע
 כולו למעלה במקום עליון ושם קשור נשמתו-עד
 קנה השני שהוא בארץ בחוף הגוף וד"ל . והשיב
 התנא גם על הקושיא למה באמת החזיק השי"ת
 את הרע כ"כ פי' שנברא צי' מאמרות וכ"ל .
 לכן אמר ליתן שבר טוב ללדיקים כו' . בע"י מעשיהם
 הטובים מכלים הרע לגמרי . עד כי מקור כל הרע
 והוא הגשם יכלה רעחו לעתיד כמ"ש (ישעי' י"א)
 ושעשע יונק על מור פחן ועל מאורת לפעווי גמול
 ידו הדס לא ירשו וגו' . כי מלאה הארץ דעה וגו' .
 כי בהיות האדם כולו מכל העולמות מטוב ועד רע .

בכל פרטי' בגוף האדם הי' הפנס ח"ו ולמי כהתיקון
 ולא הי' סר מהשאלו וז"ש למען סור משאלו וגו' .
 וכל זה רק אם נבדל צי' מאמרות ועשה והאליל
 בעגפנים רבים וצחלקים רבים ונתן מקום שיכול
 לפנוס שס ולא יותר . אבל

ועד הצרכה . ולא אמר חזינו . יראה בזה ע"פ מ"ס
 (משלי י') מתהלך בחטמו לדיק אשרי צניו אחריו כי
 כמה מדות שהלדיק טרה ויגע להשיגם . לצניו אחריו
 המה כעצב מוטבע . וצקלת יגיעה יעשו לה . כמו
 שנראה בזהו שרבים מטמי

לארץ מהיחודים מוסרים ח"ע
 על קידוש השם . והוא מוטבע
 צנו מאצניו הצרכה שמכר
 נפשו לאור כשדים על אמונתו .
 וכן כל העשרה נסיונות היו
 להיטיר הדרך לפניו . וכן
 ההתעוררות לאדם פחאוס
 ליגך לאה"ק הוא מנסיון לך
 לך . וקבלת כל דעבדין
 משמיא לטב מנסיון הרעב
 שלא הרהר אחר מדות השי"ת
 וזשה"כ (משלי י"ד) כי שבע
 יפול לדיק וקס . ורשע יפול
 בלחת (כן מובא הלשון
 בסנהדרין (ו') . ובמקרא כת'
 יכשלו צרעה) פי' כי הלדיק
 חף חס יפול לא יחשוב
 מלומה כי נוכל הוא כ"א הוא
 קס ועומד על עמדו . ובלחת
 יפול הרשע . כי למפלה יחשב
 ולא יחשוב זאת לחקומה
 להיטיבו בלחיתו :

עשרה דורות מאדם עד
נח להודיע כמה
ארך אפים . ולא כן מדת
 המצב כי רק עשרה נסיונות
 נחנסה הצרכה חזינו ע"ה
 וכמה חיבתו עומדת לנו
 לחלפיים דור וכן לעולם .
 עשרה דורות כו' ולא הי' יכול
 המצול להיות קודם ' דורות
 נגד העשרה מאמרות . וזהו
 להפרט מן הרשעים כנ"ל
 שקלקלו כולם . וליתן שכר טוב
 ללדיקים כמו הצרכה שממד
 וקבל שכר כולם :

עשרה נסיונות נתגסה
א"א . כאן אמר
 הצרכה חזינו . ולעיל אמר מנה

הרשעים שמאבדין את העולם
 שנברא בעשרה מאמרות . וליתן
 שכר טוב לצדיקים שמקיימין את
 העולם שנברא בעשרה מאמרות :
ב (ד) עשרה דורות מאדם עד נח
להודיע כמה ארך אפים לפניו .
 שכל הדורות היו מכעיסין ובאין
 עד שהביא עליהם את מי
 המבול . עשרה דורות מנה עד
 אברהם . להודיע כמה ארך אפים
 לפניו שכל הדורות היו מכעיסין
 ובאין עד שבא אברהם וקבל
 עליו שכר כולם : **ג (ה) עשרה**
נסיונות נתגסה אברהם אבינו
עליו השלום ועמד בכלום .
 להודיע כמה חברו של אברהם
 אבינו ע"ה : ד עשרה נסים נעשו
 לאבותינו במצרים (ו) ועשרה
 על הים . עשר מכות הביא
 הקדוש ברוך הוא על המצריים
 במצרים ועשרה על הים (ז) עשר
 נסיונות נסו אבותינו את המקום
 ברוך הוא במדבר . שנאמר
 (במדבר י"ד) וינסו אותי זה עשר
 פעמים ולא שמעו בקולי :

מצפה יהושע (ד) עשרה דורות מאדם כו' .
 מדרש בראשית רבא נח (פ"ד)
 לך לך (פ"ט) וירא (פ"ט) מדרש תנחומא ויש ח'
 מנה דב"א רבא פרק כ' . פי' מנה דב"א וזאת (פרק
 י"ד) : (ה) עשרה נסיונות נתגסה א"א כו' .
 מדרש במדבר רבא נשא פי"ד (כ"ט) פרקי ר"א פכ"ו
 ופכ"ז . מדרש תנחומא לך (י"ח) מדרש שוחר טוב
 (י"ח . ז"ח ע"ה) ועי' ווס"ק נשא (קל"ח ע"ה) ועס
 ואמתק (רמ"ג ע"ב) סיקויס בווס"ח (פ"ו ע"ב) :

(ו) ועשרה על הים . מילפא נשאל פי"ד יע"ה . מדרש תנחומא נשאל פי"ד . (ז) עשר נסיונות כו' . (מרכין פי"ו ע"ה פ"ט)
 פכ"ו דרכים טיבקה ח' (ג' ע"ה) פרקי ר"א פכ"ו עמ"ד :

חס היה כלול הכל יחד היה
 הפנס גדול נלמי ולא היה
 פרטון . וז"ש להפרט כו' כי
 פרטון נקרא אחר שפרט חינו
 חייב אבל בדבר נלמי לא
 היה נפרט לטולם וזה שאמר
 להפרט ולא אמר ליתן עונש
 רע לרשעים כמ"ס חלל
 הלדיקים ליתן שכר טוב . כי
 בלמת היה ראונו שהטונש לא
 יהיה רק בלופן שיכולו שאת
 ולהיות פורעים ונפטרים .
 והשכר יהי טוב נלמי כי אז
 נשפט כל האורות וכנ"ל .
 והביא רח"י בלמרו :

עשרה דורות מאדם עד
נח להודיע כמה
ארך אפים . ולא כן מדת
 המצב כי רק עשרה נסיונות
 נחנסה הצרכה חזינו ע"ה
 וכמה חיבתו עומדת לנו
 לחלפיים דור וכן לעולם .
 עשרה דורות כו' ולא הי' יכול
 המצול להיות קודם ' דורות
 נגד העשרה מאמרות . וזהו
 להפרט מן הרשעים כנ"ל
 שקלקלו כולם . וליתן שכר טוב
 ללדיקים כמו הצרכה שממד
 וקבל שכר כולם :

עשרה נסיונות נתגסה
א"א . כאן אמר
 הצרכה חזינו . ולעיל אמר מנה

הרשעים שמאבדין את העולם
 שנברא בעשרה מאמרות . וליתן
 שכר טוב לצדיקים שמקיימין את
 העולם שנברא בעשרה מאמרות :

אבות פרק ה

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבהמ"ק . ידוע כי כל ענין הבהמ"ק רומז לדברים עליונים והכל חיוני גדול לכלל ישראל ולכבוש הדרך לפניו להורחם דרך אשר יוכלו להתגבר על הרע . והנה המפרשים הקשו מה

ה (ח) עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לבהן גדול ביום הכפורים ולא כבו גשמים אש של עצי

מצפה יהושע (ח) עשרה נסים נעשו לאבותינו בו . [יומא כ"א' ס"ט]

דרך מלוא . למשל בראותו כי ח"ל לו להטותו מי דרך מלימוד התורה . הנה בל לו בטענה אחרת לאמר ידעת אחי כי כל מה שהענין יותר גבוה גבוה מעל גבוה יותר צנקן לשלום שם הפנס כי לפי גודל הדבר כן יגדל הפנס . ח"ש ע"ד מליה זבובי מוח יבליש יביע שמן רוקח וזמה ויכל לאמר שהשמן רוקח הוא רע . ר"ל זמה יגנה התורה ועבודה כי מי לא ידע שעמה מקור חיים . וע"כ מפרש שאומר לו יקר מחממה וכבוד ר"ל צענין גבוה מה לא תוכל לזכור מגאוה וגאון צלימודך . כי ע"כ לפי הענין הגדול אשר

לפי גדלו כן פנמו . יקר הסכלות מעט . והרבה בני חכם צנכבי המזכות צענינים כאלה כי היצר הרע שופטן ומראה להם היתר לחיסור ומיישר חוטבת ואת הישרה יעקש . אך אמנם בואח יבחן חס הדבר שרואה האדם לפשות אין צו הנאות תענוג ולא כבוד וגרלה לו שהוא מלוה ידע שהאמת כן הוא ולא מסתיו היצר . [ועמ"ש לעיל ע"כ מ"א בחרוב] ול"ל כאן כי בית המטבחים צבהמ"ק הוא שורש העבודה שאין שם שום תענוג וכבוד וגרלה כציון ועושה רק לזורך קרבן כאשר לזוהו ה' ויעשוהו משרתי עליון כהני ה' המשוחים . וצבעודה כזו לא נראה שליטת הזבוב וכו"ל :

ולא אירע קרי בו . וידוע כי קרי אינו מטח רק העונש על ההרהור . ואם הכה"ג הי' רואה קרי הי' למופה שהרהר והי' לבזז לעין כל . לכך חפ"ג שהיה לפעמים צנדר כדי לראות קרי שצמחה הרהר ע"מ חס הקצ"ה על כבודו של כה"ג לבל יתצוה ולא ראה קרי :

ולא כבו הגשמים אש של עצי המטבחה . חס כי לא יפלה מה' לבלתי המסיר על מקום המקדש והמזבח . רק להראות לנו כי האדם הקבוע בצעודה לא ישוב מפני כל ועם כל הסבות שיפיעו אותו עכ"ל יעמוד על עמדו . וכן היה האש יוקד חמיד על המזבח ולא כבוהו כל גשמים שירדו עליו . והנה

יוק לו לצריחותיו כי היא מתתח כח . ע"ז הי' הרמו שלל הפילה אשה מריח בשר הקודש חפ"ס שמתצב המעוברת שהריח מסוכן לה שלכן מותר להאכילה מהמאכל שהריחה חפ"י ביה"כ . חפ"כ לא הויק לה ריח בשר הקודש . [והנה צנדר הקודש הוא כולו טוב וכמ"ש לעיל ע"כ מ"ג ואך יגרום מיתה שהוא מלך הרע] :

ולא הסריח בו . להראות שאם יתגבר חכם בקדושה ה"כ דמסאבא בדילה ממנו . כי הסרחון בל מחסל ומעון והוא הסרחון שצביהנס רק שצמייו אינו מריח זה צמוסיו הגשמיים :

ולא נראה זבוב בבית המטבחים . ע"ד הרמו כוונת למחול (נרכות ס"א) יצר הרע דומה לזבוב ואינו יכול להתקרב לקדושה . וכמ"ש צבלישע (נרכות יו"ד) איש קדוש שלל רחמה זבוב עובר על שולחנו . וע"ד מליה חולי כוונת למ"ש [קלת יו"ד] זבובי מוח יבליש יביע שמן רוקח יקר מחממה וגו' . כי הנה צברכות (שם) אמרו היל"ר דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלז . כי אמנם היל"ר לפעמים אינו שומר מקומו צמלל השמאלי . אלא לפעמים הוא מארד ללד ימין היינו שמראה הכון למנוה קלת והיינו בין שני מפתחי הלז . (נפש החיים פרק ד' ב' ע"ג בהג"ה) כי בראות היצר הרע כי לא יוכל לו לאדם להסיריו צעון נגלה הוא מפתח אותו

ובה טענות רוב העולם צדמינו שאינם ימלים לעסוק בתורה ממחמת הדאגה וטרדת הפרנסה. לז"ל שהוא טעות גמור רק שיהי' צדמת בה' ויהיה יטל לעסוק בתורה. וז"ש שלא כצו הגשמים. כי גשמים רומז לפרנסה שלא

יהי' לך מזה ח"ו שום ביטול וכיבוי לעסק התורה שנקרא חש. כמ"ס הלל כה דברי כלש. וכן ולא נלחה הרוח את עמוד העשן. ל"ל ילמוד האדם בקביעות בודאי לא יועיל נגדו שום תחבולות הי"ל שנקרא רוח הסוממה לבטלו מקביעות למדו. כמו שלא נלחה הרוח את עמוד העשן שהיה מתמר ועולה. כן יהי' לדיק כחמר:

ולא נמצא פסול בעומר כו'. רמז שגם אם יעסוק בפרנסה שהוא נ"כ נחשבת למטה כמחלח"ל (כתובות ג'.) ע"כ עושה לדיקה בכל עת. זה ה"ז בניו וכוונתו כשהם קטנים. עכ"פ יזהר שיהי' מו"מ בלחמנה שלא יתלא ח"ו שום שמך פסול. וזה שכל הרמז שלא נמלא פסול צעומר ובשתי הלחם. כי אלו נקבעו לפנינו ברכת הפרנסה. כמחלח"ל (ר"מ ט"ו.) הקריבו לפני עומד כדי שיחברכו לכם תבואות השדה הביאו לפני שתי הלחם כו' כדי שיחברכו לכם פירות

האלין וצפרט לחם הפנים אמרו צוה"ק שכל זמן שהי' לחם הפנים מונח על השולחן לא היה חסר לחם בישראל וכל השפעות והברכות העליונות ממקור מימי הברכה עליונה הי' הכל יורד תחלה על השולחן המהור. ומשלקן

בצוה קא זכו. ולכך לא נמלא צו פסול לכל יחסר לחם: עומדים צפופי' ומשתדו' רווחים. רמז עד"מ שבזמן שהי' עומדים בקומה זקופה ובגודל לבב היו לפוסים. אבל כשהיו משתחוין וכנענין לפניו ית"ש נעשו רווחים:

ולא הזיק נחש כו'. כמחלח"ל (נרכות ג'.) שאין נחש ממיית חלח חסח ממיית. ובירושלים לא לן חסד ומטאו עמו כמחלח"ל לא לן חסד בירושלים ועבירה בידו. תמיד של שחר מכפר כו'. וכן גם עתה חס הוא עושים ראונו של מקום לא היו המזיקים יכולים לשלוט בהם:

ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום כו'.

כי מדרך העולם שאומרים שמחמת שחבירו יושב צידו ומסיג גבולו לכן ממתט פרנסתו. אבל בלחמת הוא טעות גמור כי מוזנחיו של חסד קלובים לו מר"ה ואין חסד נוגע צמוקי' לחבירו חס' כמלא נימח וזה שרמז ולא אמר חסד לחבירו לר לי כו':

שבטת

המערכה. ולא נצחה הרוח את עמוד העשן ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם. ובלחם הפנים. (ט) עומדים צפופים. ומשתחוים רוחים. ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם. ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים: ו (י) עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן: פי הארץ (יא) ופי הבאר (יב) ופי הארון. והקשת. והמן. (יג) והמטה. והשמיר. והכתב. והמכתב. והלוחות. (יד) ויש אומרים אף המזיקין. וקבורתו של משה. (טו) ואילו של אברהם אבינו. (טז) ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה: ז (יז) שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם. חכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה ואינו כנעם לתוך דברי חברו. ואינו נבהל להשיב. שואל כענין ומשיב כהלכה. ואומר על ראשון ראשון. ועל אחרון אחרון. ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי. ומודה על האמת. הלופיהן בגולם:

מצפה יהושע (ט) עומדים צפופים כו'. מדרש כנלשים רכס כנלשיב ס' ס':

(י) עשרה דברים נבראו בערב שבת כו'. (פסחים י"ד פ"ט) מנילחא בלח ויסע ס' ס'. מדרש תחומת וילא כ"ג. פרקי ר"א פק י"ט. ווס"ק ממשטיס (ק"ג ט"ג). (יא) ופי הבאר. פי' משמיים. ופי' ווס"ק

שמות י"ב פ"ב ור"ל ופי' פר"ל י"ט כסדר"ל (יז) ופי' הארון ווס"ק בלן (י"א פ"ב ר"ט ע"ג). סדקתס ווס"ק (וי"ו פ"ג). (יח) ופי' אף המזיקין. פי' מדרש כנלשיב רכס כנלשיב ס' ס'. מדרש תחומת מדרש כמדבר רכס בלח ס"ל. מדרש תחומת לו י"ג בלח י"ד. פרקי ר"א פק ל"א. ווס"ק וילא (ק"כ): ווס"ק כנלשיב. מדרש פסוק (ח' ע"ד) כנלשיב. כנל שי"י. (טו) ופי' אף צבת כו'. כנלשיב ס' כס' ל יאודל. סוספסל פירוכין ס"ח סלס"ו. וס' תניגס ס"ל י"א כס' ר' יאודל. (יז) שבעה דברים בגולם. סוספסל סססרדין ס"ו פ"ל נלמר כפסל דכריס כנלס. סכסל דרן סלן יאול ס"ו וס"ד:

שמות י"ב פ"ב ור"ל ופי' פר"ל י"ט כסדר"ל (יז) ופי' הארון ווס"ק בלן (י"א פ"ב ר"ט ע"ג). סדקתס ווס"ק (וי"ו פ"ג). (יח) ופי' אף המזיקין. פי' מדרש כנלשיב רכס כנלשיב ס' ס'. מדרש תחומת מדרש כמדבר רכס בלח ס"ל. מדרש תחומת לו י"ג בלח י"ד. פרקי ר"א פק ל"א. ווס"ק וילא (ק"כ): ווס"ק כנלשיב. מדרש פסוק (ח' ע"ד) כנלשיב. כנל שי"י. (טו) ופי' אף צבת כו'. כנלשיב ס' כס' ל יאודל. סוספסל פירוכין ס"ח סלס"ו. וס' תניגס ס"ל י"א כס' ר' יאודל. (יז) שבעה דברים בגולם. סוספסל סססרדין ס"ו פ"ל נלמר כפסל דכריס כנלס. סכסל דרן סלן יאול ס"ו וס"ד:

אבות פרק ה

בנוף ונספ' וזה שרמו גוסי טבירה : (וע' מדר"ט) : מפני גזל מתנות עניים • לשון מתנות יובן על דרך מ"ש צוהר כי מתנה ישבז מה שמזמין הקב"ה לעשיר אח העני • והנה הסי'ת משתמש בכלים שבזרים לב נשבר על העני הוא יקר מאוד למעלה נחלל מעלי השמישי של הסי'ת מוחן לו להעשיר למחנה • ואם הוא גזול חלקו קבע אח קובעיהם נפש ולכן אז הדבר מתרבה :

שלי שלך ושלי שלי
 ע"ה • ר"ל דבני נח ג"כ נלטו על הדינים כמחז"ל (פסדרין כ"ו) רק לא יתן להם תורה בזה חיד ומה רק מה שהשכל גזר • ואם הם עושים היפך השכל הם היו חייבים מיחה • וזה המדה לב"ה חבל ישראל נלטו טפ"י החורה כל דין פטר • וכמ"ס (תהלים קמ"ז) מניד וגו' חוקיו ומשפשו לישראל לא עשה קן וגו' • כי לבני נח נמסר רק אל שלם • והנה עם הארץ מישראל שמחנהג צדינים על פי השכל ולא על פי החורה • יכול להיות על פי החורה להיפך • דהיינו שלך שלי ולשעמים שלי שלך :

שבעה מיני פורעניות באין בו' • לשון בלן
 משמע מעלמן • והענין כי הנה נמלא ברייתא דר' יהושע בן לוי מעניי גיהנם אשר יביל השומעים לגדול יסורי גיהנם • ולכאורה הלא כמו זר ישבז היה רחמנות המרחם על כל מעשיו • אבל הענין הוא כי אין זה כלל ע"ד הטוב • רק כמו שאמר הכתוב רשעים תרדף רעה • החטא עלמו מענישו • וכן צביהס חז"ל (עירוני י"ט) רשעים מעמיקין להם גיהנם וכן אמר הנביא (ישעיה ט"ו) הן כולכם קוצני אש מחזרי זיקוח לכו צלור אשכם • כי צמחיהם עושים להם אש של גיהנם צעלמם • והנפש המוטלת היא צביהס צמיס מיד אחר החטא ואין האדם מרגיש לכן אמר פורעניות בלון ר"ל מעלמן הם צאים (וע' מדר"ט) :

ח שבעה מיני פורעניות באין לעולם • על שבעה גושי עבירה • מקצתן מעשרין • ומקצתן אינן מעשרין • (י"ח) רעב של בצורת באה מקצתן רעבים ומקצתן שבעים • גמרו שלא לעשר רעב של מהומה ושל בצורת באה • ושלא לטול את החלה רעב של כליה באה • דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין • ועל פירות שביעית • חרב בא לעולם (י"ט) על עניי הדין ועל עוות הדין ועל המורים בתורה שלא כהלכה :
ט (כ) חיה רעה באה לעולם על שבעת שוא ועל הלול השם • גלות בא לעולם על עבודת גלולים ועל גלוי עריות ועל שפיכת דמים ועל השמטת הארץ • (כא) בארבעה פרקים הדבר מתרבה ברביעית ובשביעית ובמוצאי שביעית • ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה • ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית • בשביעית מפני מעשר עני שבששית • ובמוצאי שביעית מפני פירות שביעית • ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה מפני גזל מתנות עניים :

על שבעה גושי עבירה •
 רמז בלשוננו הטבור גופי עבירה כי המזיקין נכראו צפ"ט בין השמשות • ותיקף ככנס שנת וגשאר ורוחן בלא גופין וזה ה' כזונה מכוונת שהאדם בכל עבירה פרטיות שיטטה הוא צורח גוף למזיק ומשמית ונעשה מקסרנו שלם

האומר שלי שלי שלך שלך • ויש אומרים זו מדת סדום • שלי שלך ושלי שלך עם הארץ • שלי שלך ושלי שלך חסיד • שלי שלי ושליך שלי רשע : **יא ארבע מדות בדעות יגזל לבקום וגוה לרצות יצא שכרו בהפסדו • קשה לבקום וקשה לרצות יצא הפסדו בשכרו**

מצפה יהושע (י"ח) רעב של בצורת בו' • [ט' טכנ ל"ב] • ט' סקין ר"א ס"ד • ונסי' סגד"ל • וע' וס"ק ויקרא (ח' פ"א) מ"ט ועל ג' חובי מלמא רעב נא • וכולנו חובי לא מסכחי אלא כפיכל בו' • קייל למסכה ע"ט • (וע' על עניי הדין • [ט' טכנ ט"ז] • וע' וסר חרש רוס [ט' פ"ד] • (כ) חיה רעה בא בו' • [ג' טכנ ל"ג] • וע' רש"א כח"ל כ"ג [פ"ד פ"ג] ד"ס אסס חייב פ"ט • (כא) בארבעה פרקים בו' • מדרש שמואל ס"ד [ט"ט פ"ד] :

ארבע מדות ביושבים לפני הכמים כו' ספוג שהוא סופג כו' פי' כמו הספוג שנוסם לחוכו כל מיני משקין ואחר שסוחטין אותו הנה המשקה היולא ממנו היא מעורבת מכל מיני משקין שנכנסו בו כן תלמיד שקבל מרבו כמה פשטים ועניני' זולתי' ואל"כ כששולחין את התלמיד אינו אומר כל דבר לפלמו על סדר הנכון רק הוא מערב כל הפשטים יחד בחץ מבין חוקן כוונת הדברים . ומשך שמכיים בכו ומוליא בכו . שהוא שוכח תמיד תיכף מה שמע מרבו . משמרת שמוליא את היין וקולטת את השמרים . שיש לו שכל ישר שהוא מזכר הפשטים האמיתיים והטובים ומוליאם וחומרם . וקולטת את השמרים היינו מה שאינו

הקמח כו' . הוא הסיק ממשמרת היינו ששכלו עקום מאוד שנראה לו הסברות שאינם אמיתיים העולים בשיקול הדעת לראשונה שהם אמיתיים והסברות אמיתיים בלחמת לאחר העיון אוחס אינו אומרם כלל . נמלא לפרשמו משמרת היא המדה הטובה שבכולם ונפה הרעה שבכולם והוא דומה לד' מדות שבאדם ככ"ל . וכן ד' מדות בלשונת ככ"ל . שבשמים האמרוני' מונה הטוב שבכולם והרעה שבכולם ולפי דברי הרמב"ם לא היו דומה לסדר ד' דברים דלעיל :

בשכרו . קשה לבעוס ונוח לרצות חסיד . נוח לבעוס וקשה לרצות רשע : יב ארבע מדות בתלמידים . מהר לשמוע ומהר לאבד יצא שכרו בהפסדי . קשה לשמוע וקשה לאבד יצא הפסדו בשכרו . מהר לשמוע וקשה לאבד חכם . קשה לשמוע ומהר לאבד זה חלק רע : יג ארבע מדות בנותני צדקה . הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים . עינו רעה בשל אחרים . יתנו אחרים . יתנו בשלו . יתן ויתנו אחרים חסיד . לא יתן ולא יתנו אחרים רשע : יד ארבע מדות בהולכי לבית המדרש . הולך ואינו עושה שבר הליכה בידו . עושה

ואינו הולך שכר מעשה בידו . הולך ועושה חסיד . לא הולך ולא עושה רשע : מז ארבע מדות ביושבים לפני הכמים . ספוג ומשפך משמרת ונפה . (כג) ספוג שהוא סופג את הכל . משפך שמכניים בכו ומוציא בכו . משמרת שמוציאה את היין וקולטת את השמרים . ונפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת : מנן (כד) כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה . ושאינה תלויה בדבר בטלה אהבה . ושאינה תלויה בדבר . זו אהבת דוד ויהונתן : יז (כה) כל מחלוקת שהיא לשם שמים מופה להתקיים . ושאינה לשם שמים אין מופה להתקיים . (כז) איוו היא מחלוקת קרה וכל עדתו : יח (כח) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו . וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה . משה זכה וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלו בו . שנאמר (דברים ל"ג) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל . ירבועם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלו בו שנאמר (מלכים א' ס"ו) על חטאות ירבועם בן נבט אשר חטא ואשר החטיא את ישראל : יט כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו

מצפה יהושע (כג) ספוג שהוא סופג כו' . ספרי עקב פי' ת"ח (כ"ח ע"ב) ע"ש שפי' נפש מוליא קמח נפ"ש כו' . תלמיד שכמו יפס דומם לספוג : (כג) כל אהבה שהיא תלויה בדבר כו' . תנח"ך דב"א רכס פל"ה וישו חכמים נמשנה כל כו' ע"ש בשינוי לשון קמח . (כד) כל מחלוקת שהיא לשם כו' . זוה"ק בראשית (ל"ג ע"א) אמר ר"י מכסה כל מתלוקת כו' . מינינו זוכר מקוין כ' (ע"ז ע"ב) . (כט) איוו היא מחלוקת כו' . זוה"ק בראשית (י"ז ע"א ע"ב) . (ל) כל המזכה את דרביים כו' . [ומלא פ"ו זכ"ג] (לו) ירבועם חטא והחטיא כו' . ע' ר"ס (י"ז ע"א) ונחמאלו והחטיאו כגון ירבועם כו' .

מית

אוחה רק כפי המלמד לעבודת השי"ח. חבל צפנים
 לא יראה טעות. וז"ל חבל הוא הי' אומר עו פנים
 לניכוס כמ"ט העו איש רשע צפניו. חבל צוכת
 פנים. היינו שעל הפנים מונח צושה והעוזה טמון
 רק לעבודת השם יתברך הוא

לגן עדן :
בן בג בג או' הפוך בה
 בו' לפי שמה לפיל
 צו' ה' שנים למקרא כו' צן
 ט"ו לתלמוד אמר כאן כיון
 שהגיע לתלמוד אין לו שיפור
 ולריך להפך ולסלסל אותה
 כל ימי חייו. ואמר הפוך בה
 כו'. כמשלח"ל (פירושין י"ד):
 למה נמשלה החורה לדד מה
 הדד כו'. והנה כמו הדד
 שעלמחו צשר והחינוק מוליא
 מנינו חלב. כן החורה למשל
 מדין סוכה יכולים להוילא
 להחיר ענוה וכוונה. חף
 שלפי הרלות נראה שכמה
 דייס חיס נלרכיס וחיס
 נהגיס לנו עתה ולא כן הוא
 כי יכולים ללמוד דין אחד
 מחבירו ודכ זה ידוע להגיס

פנים לביהנם. ובושת פנים לגן עדן. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתבנה עירך במהרה
 בימינו ותן חלקנו בתורתך : בא הוא היה אומר (ג) בן חמש שנים למקרא. בן עשר
 למשנה. בן שלש עשרה למצות. בן חמש עשרה לתלמוד. בן שמונה עשרה לחופה. בן
 עשרים לרדוף. (ג) בן שלשים לכח. (ד) בן ארבעים לבינה. בן חמשים לעצה. בן ששים
 לזקנה. (ה) בן שבעים לשיבה. בן שמונים לגבורה. בן תשעים לשוח. בן מאה
 כאילו מת ועבר ובטל מן העולם : כב (ו) בן בג בג אומר הפוך בה. והפוך בה דכולה
 בה

מצפה יהושע (כח) עין רעה ורוח גבוה כו'. מדרש נמדנר רכס פ' בלק פ"ב (רע"ז) ע"ט. מדרש נחומת בלק וי"ו.
 מכלן אהס נמד כו' : (כט) יהודה בן תימא אומר הוי עו כו'. [ספחים פ"ג]. (ג) הוי עו כנמר כו'.
 מדרש נמדנר רכס פ"ד (רע"ז) ע"ט. וחסים ולמדן שאין גלוה לפני טקוס. וסס נמדנר רכס בלק פ"ג. (ר"ט) מדרש נחומת בלק
 כ' ע"ט. מנא דנ"א רכס סכ"א. לכן שנו חכמים נמשס כוי עו כו'. (ויניף שס מקרא כן פס כלביא וגו'). (ל) הוא היה אומר
 עו כו'. מפ' בלק. ס"ק פיקיו וזכר (ו' פ"א). (ג) בן ה' למקרא. מדרש נחומת קדושים י"ד. מכלן ענו רכוסינו כן כ'
 שנים כו'. בן עשר למשנה. טי' טופ' כתיובס (ט"ז) ד"ס שי"א. (ג) בן שלשים לכח. נמדנר רכס נאס פ"ז (רכ"ב)
 מכלן אמר כו'. (ד) בן ארבעים לביבה. פיקיו וזכר פיקין כ' (מ"ח ע"א) (ה) בן ע' לש"בה בן שמונים כו'. [מוע"ק (כ"ח)]:
 (ו) בן בג בג אומר הפוך בו'. מנא דנ"א וזאס טי"ז :

כל מי שיש בו מתלמידיו של א"א כו' עין
 טובה כו'. הס ננד ג' צמיזת נר"ן שכלס
 שהוא מחשבה דבור מעשה. עין טובה הוא כנגד
 מחשבה כי שורייני דעניא צלוצכחא דל"בא חל".

ורוח נמוכה כנגד דבור כומו
 שחלסס חונקלס כפסוק ויהי
 האדם לנפש מיה וזות צלסס
 לרוח ממללא. ונפש ספלה
 כנגד מעשה כמ"ט והנפש
 אשר תעשה. ואמר חוכלין
 צעו"ו ונחלין צעו"ב. כי
 דרך רשעים ללחה צעו"ו.
 ותלמידיו של ח"א חוכליס
 גס צעולס הוי פירותיהס
 והעולס הצל להס צלמיזות
 כמ"ט להנחיל אוהבי יס.
 דכר ש"ס צו ממש. ולא עו"ו
 דכר שאין צו ממש. חבל
 חלמידיו של צלעס אין להס
 צעו"ב כלל :
קוי עו כנמר כו'. כי
 לפעמים מדת העוזה
 סוכה לעבודת ה'. חבל הוא
 רק חזירות צלכ ושיהיה
 העוזה לפון צלכו ולא לעורר

הללו מתלמידיו של אברהם אבינו
 ושלושה דברים אחרים מתלמידיו
 של בלעם הרשע. עין טובה ורוח
 נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של
 אברהם אבינו. (כח) עין רעה ורוח
 גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של
 בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של
 אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם
 הרשע. תלמידיו של אברהם אבינו
 אוכלין בעולם הזה ונחלין בעולם
 הבא שנא' (משלי ה) להנחיל אוהבי
 יש ואוצרותיהם אמלא. אבל
 תלמידיו של בלעם הרשע יורשין
 גיהנם ויורדין לבאר שחת שנאמר
 (תהלים ל"ה) ואתה אלהים תורידם
 לבאר שחת אנשי דמים ומרמה
 לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך :
 ב (כט) יהודה בן תימא אומר (ג) הוי
 עו כנמר וקל כנשר ורץ כצבי
 וגבור כארי לעשות רצון אביך
 שבשמים. (ל) הוא היה אומר עו

זה • ומנה לא תזיע שאין לך מדה טובה הימנה • כי ר"ל (מע"ק ס'): הק' נחייב כל חפ"ך לא ישו זה • הא חפלי שמים ישו זה • וכחייב כל חפלי לא ישו זה • ומשני כאן במזהה ש"ל לטעות ע"י אחרים בו' • נמלא חפ'י

חפלי שמים המה רק שווים לה • אבל אין לך מדה טובה הימנה (וע' בירושלמי פ"אה) :

פרקו שגנו חכמים בו' •

כל העוסק בתורה לשמה בו' • עיניו הלשמה עיקרה לשם אהבת התורה ליגע ולעמוד על שרשה (וע' נפש החיים ע"ד פ"א פ"ב פ"ג וכו') אבל אם יתשוב אלם כי לשמה הכוונה לדיקות ואם קן לדעתו ודמיונו יתשוב שיעסוק בשירות ותושבחות ובשרט בם' תהלים מנעים זמירות ישראל המעוררים אהבת ה' וקרבתו וזה די לו וזהו יחי' חיים ערבים • אבל לא כן הוא כי הלא מלינו במדרש שרוד בקש שהעוסק בשיריו ובזמרו יתשצ לו כעוסק בנגנים

ואהלות • הרי שנגעים ואהלות יקרים יותר ולא מלינו שהסכים הקב"ה לו בזה • לפי שיעקר הלימוד לא לעסוק רק בדביקות כ"ל להשיג ע"י התורה המתות והדינים ולידע כל דבר על צורי' כללי' ופרטי' • ולהשיג

ב"כ סתרי פלחי מעשיו וחקר כבודו • ולזה נריך ללמוד ביגישה עזומה להשיג אמתת כוונת התורה לפי הסגתו • וכל אשר יוסיף ללמוד קן יוסיף לחסוף ללמוד עוד • ובאהבת התורה ישגה ויתשוב והלוחי

שיוכל לא לישן ולא לאכול רק כל הימים וכל הלילות לייגע ולעיין ולשתות בלמלא את דבריה • וכמאמר"ל (ברכות מ"ט) • אם שמוע צ"שן ששמע בחדש • כלי מלא מחזיק וכו' • וכמ"ש (תהלים ל"ו) באורך נראה אור • ר"ל בתורתך נראה

עוד אור תורה כי ע"י אור שהשגנו נראה יותר שיש עוד אור וקוה להשיגו כדמיון הנכנס לחדר המלך נצית גמיו המלא אור יקרות ומשם רואה דלת לחדר פנימי עוד

וחסך לכנס לתוכו ומשם רואה עוד חדרים פנימיים וכל הקצוב יותר לחדר המלך עלמו יותר יקר ומהודר עד לא כננס מתחלה בזהדר הראשון לא ה' יודע מאומה אם יש חדרים פנימיים זה לפנים מזה • וכן לענין התורה כי ע"י אור שמשגי מתחלה רואה כי יש עוד אור גדול מזה וכן להלאה • ועל ידי זה יתאווה תאוה להצין ולהשיג עוד עד כי ישיג כל סתרי העולם ומלואו • כריב"ז אשר אמרו עליו (פסוק כ"ח) שלא הניח בו' עד דבר גדול וקטן בו' לקיים מה שנאמר להנחיל אוהבי יש וגו' • וזהו זוכה לדברים הרבה שאמרו בתמשה • וע' ריב"ז צ"ח' מ"ג לקיים מה שנא' להנחיל אוהבי וגו' • ר"ל בו צריב"ז נתקיים מה שנאמר בו' ואין

הלשון סובלו • ועס' דבריו יתבאר כפשוטו כי מי שלומד רק לדביקות הלא די לפניו אם יקבע למודו בפרק א' או במס' אחת אבל לפמ"ס לשמה הוא לאהבת התורה ולזנו להשיגה כולה ולידע על

פ ר ק ו

א (ה) שגנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם • רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים זהרבה • ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו נקרא רע אוהב אוהב את המקום אוהב את הבריות (ג) משמה את המקום משמה את הבריות • ומלבשתו עגוה ויראה • ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן • (ג) ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לירי זכות • ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה ונבורה שנאמר (משלי ח') לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה • ונותנת לו חיקור דין •

מצפה יהושע (יג) לפום צערא אגרא • וס"ק סלא רפ"מ (רע"ח:) אוקטבו רז"ר מ"ג לפום בו' :

פרק ו (ה) שגנו חכמים בו' • כל הפרק כוס הוא נמלא דב"א וסוף פ"ג בם ר' אליעזר • ונניסאות שונות • (ג) משמה את המקום • ע' מדרש משלי ט' (ג' ד' ע"ג) ללמוד כשאלם מדרג בו ובמורו • משמה כולו • (ג) ומרחקתו מן החטא • ע' מדרש משלי וי"ז (ג"ב ע"ג) ויש' וי"ז (ג"ב ע"ג) :